

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DELDOM

Mål nr
6184-19

meddelad i Stockholm den 11 juni 2021

KLAGANDE

Skatteverket
171 94 Solna

MOTPART

Sylvie Msellati
Tulegatan 42
113 53 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 28 oktober 2019 i mål nr 782-19

SAKEN

Byte av efternamn samt ersättning för rättegångskostnader

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår Skatteverkets överklagande.

Frågan om rätt till ersättning för rättegångskostnader ska avgöras av Högsta förvaltningsdomstolen i dess helhet.

Dok.Id 243664

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

Telefax

Expeditionstid
måndag–fredag
09:00–12:00
13:00–16:00

DELDOM

Mål nr
6184-19

BAKGRUND

1. En person får byta sitt efternamn till ett nybildat efternamn under förutsättning bl.a. att namnet inte bärs som förnamn av någon annan person och att det inte kan förväxlas med ett efternamn som någon annan bär eller någon annans skyddade näringskännetecken. Om dessa förutsättningar inte är uppfyllda får personen byta sitt efternamn endast om det finns särskilda skäl.
2. Sylvie Msellati är född och uppvuxen i Frankrike och fransk medborgare. Hon är folkbokförd i Sverige sedan 2011 och blev svensk medborgare 2016. I slutet av 2015 ansökte hon i Frankrike om att få byta efternamn till Montclair. Sommaren 2017 bifölls hennes ansökan och hennes nya efternamn infördes i den franska folkbokföringen. Därefter ansökte hon hos Skatteverket om att få byta efternamn till Montclair även i Sverige.
3. Skatteverket beslutade att avslå hennes ansökan och som skäl angavs att namnet Montclair bars som förnamn av en person i Sverige och att det kunde förväxlas med det befintliga företagsnamnet Montclair AB. Skatteverket ansåg vidare att det inte framkommit några särskilda skäl för att ansökningen skulle bifallas.
4. Sylvie Msellati överklagade till Förvaltningsrätten i Stockholm som avslog överklagandet.
5. Kammarrätten i Stockholm biföll hennes överklagande dit. Domstolen ansåg att namnet inte hade förnamnskaraktär men att det fanns risk för förväxling med det liknande efternamnet Monclair, som bärs av tre personer i Sverige, och med bolagsnamnet Montclair AB. Domstolen konstaterade att det måste vara förknippat med en betydande risk för problem och olägenheter att ha olika

efternamn i olika länder. Vid en helhetsbedömning ansåg kammarrätten att konsekvenserna av att inte tillåta Sylvie Msellati att byta efternamn framstod som orimliga.

YRKANDEN M.M.

6. *Skatteverket* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens dom och fastställa Skatteverkets beslut samt anför följande.
7. Namnet Montclair bärs som förnamn av en person i Sverige. Vidare är namnet förväxlingsbart med efternamnet Monclair som bärs av tre personer i Sverige och med bolagsnamnet Montclair AB. För att Sylvie Msellati ska få byta till Montclair krävs därmed särskilda skäl. Den omständigheten att en person har olika efternamn i olika länder kan inte i sig anses innebära att det föreligger särskilda skäl för ett namnförvärv. Att godkänna namnbytet med hänsyn till särskilda skäl skulle skapa generella undantag som inte varit lagstiftarens avsikt.
8. En vägran att godta ett namnbyte utgör en begränsning av en unionsmedborgares rätt till fri rörlighet enligt artikel 21 i EUF-fördraget om det medför avsevärda problem för personen såväl administrativt, yrkesmässigt som privat. Sylvie Msellati har inte visat att det finns någon konkret risk för att Skatteverkets vägran att godkänna namnbytet kan ge upphov till sådana problem. Hon har själv valt att ändra sitt efternamn i Frankrike trots att hon har hemvist i Sverige och hon innehar både svenskt och franskt pass med vilka hon kan styrka sin identitet beträffande bägge efternamnen.
9. Skatteverket anser att de motstående intressen som reglerna är avsedda att skydda, dvs. innehavarna av näringskännetecknet Montclair AB och de personer som bär efternamnet Monclair, väger tyngre än Sylvie Msellatis intressen.

DELDOM

Mål nr
6184-19

10. *Sylvie Msellati* bestrider bifall till överklagandet och anför följande.
11. Hon ansökte om att få förvärva efternamnet Montclair innan hon blev svensk medborgare. Skälen var bl.a. att hon har upplevt sig diskriminerad i både privatlivet och arbetslivet på grund av sitt icke franskklingande efternamn samt att efternamnet Msellati är svårt att uttala och skriva.
12. Att hon har två olika efternamn innebär i praktiken att hon har två olika identiteter och detta är förknippat med avsevärda problem för henne både privat och yrkesmässigt. Exempelvis uppstår problem när hon behöver legitimera sig i Sverige för att ta emot postförsändelser från Frankrike eller genomföra gränsöverskridande banktransaktioner. När hon söker jobb uppstår problem om namnet i t.ex. examensbevis, betyg eller liknande handlingar är ett annat än det hon uppger i ansökningen. Vid resor – inte minst till och från Frankrike – kan det uppstå problem avseende både resehandlingar och försäkringar.
13. Med hänvisning till regeringsformen och artikel 6 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna yrkar hon ersättning för ombudskostnader med 28 750 kr i förvaltningsrätten och kammarrätten samt med 31 500 kr i Högsta förvaltningsdomstolen.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

14. Frågan i målet är om en EU-medborgare får byta sitt efternamn till ett nybildat efternamn som godkänts i ett annat land inom EU. Det är vidare fråga om ersättning för rättegångskostnader kan beviljas.

Rättslig reglering m.m.

15. Av 13 § första stycket lagen (2016:1013) om personnamn (namnlagen) framgår bl.a. att en person får byta sitt efternamn till ett nybildat efternamn om förutsättningarna i 14–19 §§ är uppfyllda eller om det annars finns särskilda skäl. I 14 § anges att en person får byta till ett nybildat efternamn endast om namnet inte används som förnamn. Enligt 15 § första stycket 1 och 6 får en person endast byta till ett efternamn som inte kan förväxlas med ett efternamn som någon annan lagligen bär eller någon annans i Sverige skyddade näringskännetecken.
16. Av artikel 21 i EUF-fördraget framgår att varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförande av fördragen.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning*Namnfrågan*

17. Av utredningen i målet framgår bl.a. att tre personer i Sverige bär det snarlika efternamnet Monclair och att Montclair används i ett företagsnamn, Montclair AB. Det föreligger därmed hinder enligt 15 § namnlagen att bifalla Sylvie Msellatis ansökan om namnbyte. Hon kan således få byta till efternamnet Montclair bara om det finns särskilda skäl enligt 13 §.
18. I förarbetena till namnlagen (prop. 2015/16:180 s. 103) uttalas följande beträffande kravet på särskilda skäl. Med särskilda skäl avses att det i det enskilda fallet ska finnas skäl av tillräcklig styrka som motiverar att ett namnbyte godkänns trots att det annars finns hinder mot ett sådant byte. En tillämpning av dispensregeln innebär många gånger att någon annans rätt får stå tillbaka. Viss

försiktighet ska därför iakttas och bestämmelsen är inte avsedd att skapa generella undantag från hinderreglerna i lagen. I stället syftar den till att efter en avvägning av motstående intressen undvika resultat som i det enskilda fallet inte framstår som rimliga. Bedömningen av om det finns särskilda skäl för att bevilja en ansökan får avgöras efter en helhetsbedömning i varje enskilt fall.

19. Vid bedömningen av om det föreligger särskilda skäl för ett namnbyte för en EU-medborgare måste också unionsrättens krav beaktas. EU-domstolen har i flera avgöranden uttalat att det kan stå i strid med rätten till fri rörlighet i artikel 21 i EUF-fördraget att tillämpa en nationell lagstiftning som medför att en person tvingas bära olika efternamn i skilda medlemsstater (se bl.a. Garcia Avello, C-148/02, EU:C:2003:539, Grunkin och Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, Runevič-Vardyn och Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, Bogendorff von Wolffersdorff, C-438/14, EU:C:2016:401 och Freitag, C-541/15, EU:C:2017:432). Om det finns en dispensregel enligt vilken ett namnbyte kan beviljas om det föreligger ”särskilda skäl” ska bedömningen av om det kravet är uppfyllt göras på ett sådant sätt att artikel 21 ges full verkan (Freitag, punkterna 40–47).
20. Om en person bär olika namn i olika medlemsstater kan detta enligt EU-domstolen ge upphov till avsevärda problem administrativt, yrkesmässigt och privat eftersom det i ett stort antal vardagliga situationer krävs att en person identifierar sig. Problemen kan bestå i att en medlemsstat inte tillerkänner handlingar rättsverkan om de har upprättats med användande av ett annat efternamn. Personen i fråga kan också möta svårigheter i samband med att identitetshandlingar, intyg och utbildningsbevis ska utfärdas eller då sådana dokument åberopas och tvivel kan uppstå avseende såväl personens identitet som de uppvisade handlingarnas äkthet (se t.ex. Garcia Avello, punkterna 36 och 37, Grunkin och Paul, punkterna 23–29, Sayn-Wittgenstein, punkterna 55–70,

DELDOM

Mål nr
6184-19

Runevič-Vardyn och Wardyn, punkterna 73–81, Bogendorff von Wolffersdorff, punkterna 37–46 samt Freitag, punkterna 36–38).

21. En begränsning i nationell rätt av den fria rörligheten för personer kan godtas endast om den grundar sig på objektiva skäl och står i proportion till det legitima syfte som eftersträvas med de nationella bestämmelserna (Sayn-Wittgenstein, punkt 81 och Bogendorff von Wolffersdorff, punkt 48).
22. När ett namnbyte varit ett medvetet val på grund av personliga skäl som inte haft något samband med en persons familjerättsliga förhållanden så måste enligt EU-domstolen de bakomliggande orsakerna till namnbytet beaktas. Enbart det förhållandet att ett namnbyte genomförts frivilligt utgör inte tillräckliga skäl för en begränsning av rätten till fri rörlighet (Bogendorff von Wolffersdorff, punkterna 52–58).
23. Sammanfattningsvis kan konstateras att det förhållandet att en unionsmedborgare tvingas bära olika namn i skilda medlemsstater kan innebära en begränsning av personens rätt till fri rörlighet enligt unionsrätten, nämligen i det fall situationen ger upphov till avsevärda problem i administrativt, yrkesmässigt och privat hänseende. Den omständigheten att en person frivilligt och utan familjerättslig anknytning ansökt om ett namn är inte i sig ett tillräckligt starkt skäl för att inte bifalla ansökningen, men skälen till namnbytet kan beaktas vid prövningen av om begränsningen av den fria rörligheten är proportionerlig.
24. Högsta förvaltningsdomstolen gör i detta fall följande överväganden.
25. Sylvie Msellati är medborgare i två EU-medlemsstater, Frankrike och Sverige, och hon har i egenskap av unionsmedborgare utövat rätten att fritt röra sig och uppehålla sig i en annan medlemsstat än ursprungsmedlemsstaten. Hon har beviljats byte av efternamn i Frankrike och vill byta till samma efternamn i

DELDOM

Mål nr
6184-19

Sverige. Sylvie Msellati har anfört att det skulle medföra avsevärda svårigheter för henne både yrkesmässigt och privat om hon nekas byte av efternamn. Ett sådant beslut innebär därmed enligt henne en otillåten begränsning av hennes rätt till fri rörlighet.

26. De av Sylvie Msellati beskrivna svårigheterna är sådana som typiskt sett har ansetts kunna utgöra hinder för en unionsmedborgares fria rörlighet (se punkt 20 ovan). Det finns ingen anledning att ifrågasätta att svårigheterna kan uppstå i praktiken. Därmed innebär Skatteverkets beslut att inte bevilja namnbytet en konkret risk för att hennes fria rörlighet begränsas. Frågan är om en sådan begränsning kan rättfärdigas.
27. Skatteverket har som skäl för sin inställning anfört att Sylvie Msellati själv har valt att byta efternamn i Frankrike och att de intressen som innehavarna av näringskännetecknet Montclair AB och de personer som bär efternamnet Monclair har väger tyngre än Sylvie Msellatis intressen.
28. Av EU-domstolens praxis framgår att en begränsning av den fria rörligheten inte kan motiveras enbart med hänvisning till att en person frivilligt valt att ändra sitt namn i en annan medlemsstat utan att de bakomliggande motiven till namnbytet beaktas. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att det inte har framkommit att Sylvie Msellati haft några andra skäl för sin ansökan än de som hon har uppgivit eller att hon genom sin ansökan försökt kringgå namnlagens bestämmelser.
29. Vid den helhetsbedömning som ska göras finner Högsta förvaltningsdomstolen att Sylvie Msellatis intresse av att få byta efternamn väger tyngre än skälen däremot. Därmed föreligger särskilda skäl enligt 13 § namnlagen för att Sylvie Msellati ska få byta sitt efternamn till Montclair. Skatteverkets överklagande ska således avslås.

DELDOM

Mål nr
6184-19

Ersättningsfrågan

30. Frågan om rätt till ersättning för rättegångskostnader är till skillnad från namnfrågan av sådan karaktär att den med stöd av 5 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar bör behandlas av Högsta förvaltningsdomstolen i dess helhet.

_____	_____
_____	_____

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Margit Knutsson, Erik Nymansson, Thomas Bull och Leif Gäverth.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Birgitta Fors Almassidou.